

**ΟΜΙΛΙΑ ΕΟΡΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΣ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΑΙΑΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025**

*«Μέγαν μάρτυρα ἡ Ἐκκλησία, μέγαν ἥρωα τό ἔθνος σύμπαν,
τόν τῆς Σμύρνης ὑμνοῦμεν Χρυσόστομον...»*

Ἀγαπητοί μου Πατέρες καί Ἀδελφοί,

Τιμοῦμε σήμερα τή μνήμη τῶν Ἀγίων Ἐθνομαρτύρων Χρυσοστόμου Σμύρνης, Ἀμβροσίου Μοσχονησίων, Γρηγορίου Κυδωνίων, Προκοπίου Ἰκονίου, Εὐθυμίου Ζήλων καί ὄλων τῶν Ἱερέων, τῶν Ἱερομονάχων καί τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, πού μαρτύρησε στή Μικρασιατική γῇ *«ὑπέρ πίστεως καί πατρίδος»*. Τό κέντρο τῆς τιμῆς καταλαμβάνει δικαιοματικά ὁ μέγας Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, γιατί τίμησε τή θέση πού τοῦ ἐμπιστεύτηκε ὁ σεπτός Οἰκουμενικός Θρόνος, συγκέντρωσε στό πρόσωπό του τίς ἐλπίδες τοῦ Ἑθνους, ἀναδείχτηκε καλός ἀποδέκτης τῶν στεναγμῶν τοῦ λαοῦ καί ὅταν ἔφτασε τό πικρό τέλος δέ δείλιασε, δέν ἔγινε ρίψασπις, δέ χρέωσε σέ ἄλλους εὐθύνες, ἀλλά πρόσθεσε στά φλογερά του κηρύγματα στόν πιστό λαό, τήν προσωπική του θυσία. Προστέθηκε ἐκουσίως στήν ἀλυσίδα τῶν μαρτύρων καί πρόσφερε τόν ἑαυτό του «ἱερόν σφάγιον», αἰώνιο δίδαγμα μέριμνας καί θυσίας γιά τά ὑψηλά ἰδανικά, γιά τήν παρακαταθήκη πού τίμησε, γιά τήν κληρονομιά πού ἄφησε σέ ὅλους μας.

Ἐπειδή ἐμφανίζονται κατά καιροῦς ἐλάχιστοι ἀμφισβητίες, θά ἤθελα νά καταθέσω τίς ὑπεύθυνες μαρτυρίες γιά τίς τελευταῖες τραγικές ὥρες τῆς Σμύρνης. Μετά τήν ὑποχώρηση τοῦ στρατοῦ μας, ὅλοι ἀγωνιοῦν καί τρέμουν τήν ἐκδίκηση τοῦ τουρκικοῦ παρακράτους, τούς Τσέτες καί τίς ὀρδές τους. Τά νέα πού καταφθάνουν γίνονται ὀλοένα καί χειρότερα καί τά θύματα ἀντιμετωπίζονται μέ τρόπο σαδιστικό. Μορφή αὐτῆς τῆς φρίκης εἶναι οἱ ἐξοντωτικές πορεῖες πρός τά ἐνδότερα. Σέ αὐτές τίς πολυήμερες πεζοπορίες οἱ Τσέτες καταλήστευαν τούς Ἑλληνες, βίαζαν καί σκότωναν κατά βούληση. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά, πώς ἀπό τούς 3.000 αἰχμαλώτους τῶν Κυδωνίων ἐπέστρεψαν μόνο 23, κι ἀνάμεσά τους ὁ Ἡλίας Βενέζης (+1973), πού κράτησε τήν τραγική ἐμπειρία του στό ἔργο του “ΝΟΥΜΕΡΟ 31328”. Ἀπό τούς 2.000 τῆς πορείας τῶν Νεοφωκαέων ἐπέζησαν μόλις 30. Ὅμοια ἰσχύουν καί ἄλλοῦ, συνθέτοντας μιά γενοκτονία. Εἰδικότερα στή Σμύρνη τά πράγματα ἐξελίσσονταν πιά δύσκολα. Οἱ Τοῦρκοι ἔχουν μπεῖ στήν ὁμορφὴ πόλη καί ὁ οὐρανός τῆς Ἰωνίας ἔχει σκοτεινιάσει. Ὁ πιστός λαός τοῦ Θεοῦ καταφεύγει στίς Ἐκκλησιές. *«Διάσωσον ἀπό κινδύνων τούς δούλους σου, Θεοτόκε, ὅτι πάντες μετὰ Θεόν εἰς σέ καταφεύγομεν»*.

Καί **διηγεῖται ἡ Διδώ Σωτηρίου** στά **«Ματωμένα χώματα»**: *«...Μᾶς ξυπνήσανε τά χλιμιντρίσματα ἀλόγων....Τό τούρκικο ἵππικό περνοῦσε ἀπό τήν παραλία. Κανείς δέν ἐβγαλε τσιμουδιά...Καί τά μωρά κερῶσανε...*

Σέ λίγο άκούστηκε τελάλης... ό κόσμος νά πάει στίς δουλειές δίχως νά φοβάται... Ξάφνου άκούστηκε ή φωνή κι ύστερα πολλές μαζί: -Φωτιά! -Βάλαν φωτιά στή Σμύρνη!...Κοκκινόμαυρες φλόγες τινάζονταν στόν ούρανό... Ή φωτιά άπλωνόταν παντού. Ντουμάνιασε ό ούρανός. Έκατοντάδες χιλιάδες κόσμος, τρελός άπό φόβο, άρχίνησε νά τρέχει άπ' όλα τά στενοσόκακα... καί νά ξεχύνεται στήν παραλία σάν μαύρο ποτάμι. -Σφαγή! Σφαγή! -Παναγιά, βοήθα! -Σώστε μας! Ή μάζα πυκνώνει, δέν ξεχωρίζεις άνθρώπους, μά ένα μαύρο ποτάμι πού κουνιέται πέρα δώθε άπελπισμένα... Μπρός θάλασσα, πίσω φωτιά καί σφαγή! Ένας άχός... σπέρνει τόν πανικό. -Τούρκοι! -Τσέτες! -Μας σφάζουνε!- Έλεος! Ή θάλασσα δέν είναι πιά έμπόδιο. Χιλιάδες άνθρωποι πέφτουνε καί πνίγονται. Τά κορμιά σκεπάζουνε τά νερά σάν νά 'ναι μόλος... Νέοι, γέροι, γυναίκες, παιδιά ποδοπατιούνται, στριμώχνονται, λιποθυμούνε, ξεψυχούνε. Τούς τρελαίνουν οί χαντζάρες, οί ξιφολόγχες, οί σφαίρες τών τσέτηδων!... Οί τσέτες...σπάζουνε, πλιατσικολογούνε σπίτια καί μαγαζιά. Όπου βρουνε ζωντανούς, τούς τραβούνε όξω καί τούς βασανίζουνε. Σταυρώνουνε παπάδες στίς έκκλησιές, ξαπλώνουνε μισοπεθαμένα κορίτσια...καί τ' άτιμάζουνε... τό τούρκικο μαχαίρι θερίζει.

Τά πλήθη συρρέουν στή Μητρόπολη. Ό Χρυσόστομος κάνει ό,τι μπορεί γιά νά βοηθήσει. Τό πρωί τελεϊ Θεία Λειτουργία στήν Άγία Φωτεινή. Είναι κάτωχρος άπό τή νηστεία καί τήν άγρύπνια. Όταν βγαίνει στήν Όραία Πύλη γονατίζει καί προσεύχεται σάν ταπεινός λευίτης καί έγείρεται ως άγιος. Είναι τό τελευταίο κήρυγμά του: «Ή Θεία Πρόνοια, δοκιμάζει τήν πίστιν μας, τό θάρρος μας καί τήν ύπομονήν μας... Προσεύχεσθε καί θά παρέλθη τό ποτήριον τουτο...». Στήν πρόταση του άρχιεπισκόπου τών Καθολικών νά τόν φυγαδεύσει έχει ήδη άπαντήσει: «Παράδοσις του έλληνικού κλήρου, αλλά καί χρέος του καλού ποιμένος είναι νά παραμένη μέ τό ποιμνιόν του». Ό Χρυσόστομος περνάει στό χώρο τής άθανασίας καί στό χορό τών μαρτύρων καί τών άγίων.

Ό Άμερικανός πρόξενος Γεώργιος Χόρτον μάς βεβαιώνει πώς «ό Νουρεντίν είχε υίοθετήσει τή μεσαιωνική ιδέα νά παραδώσθ τόν Μητροπολίτη στόν φανατικό όχλο..Έβαιοπράγησαν επάνω του, του ξερρίζωσαν τή γενειάδα του, τόν έχτύπησαν μέ ρόπαλα καί μέ μαχαιριές, ώσότου πέθανε, κι ύστερα τόν έσυραν σβαρνίζοντάς τον επάνω στούς δρόμους». Καί συμπληρώνει ό πρόξενος: «Μοναδικό του φταίξιμο ότi ήταν Έλληνας μέ μεγάλο πατριωτισμό... καί ήθελε τήν πρόοδο τής φυλής του».

Καί ό άκαδημαϊκός Γεώργιος Μυλωνάς, μάς μεταφέρει τή μαρτυρία του Τούρκου δημίου του Χρυσοστόμου: «Τίς τελευταίες ήμέρες του Σεπτεμβρίου 1922 μιά ομάδα φοιτητών καί έγώ βρεθήκαμε φυλακισμένοι σέ άπαίσιο υπόγειο, σ' ένα άπό τά μπουντρούμια του Διοικητηρίου τής Σμύρνης.... Οί άσφυκτικά στριμωγμένοι Έλληνες Χριστιανοί αίχμάλωτοι, άνθρωποι προορισμένοι γιά θάνατο. Τίς βραδυνές ώρες φύλακες

παρελάμβανον θύματα πού έτυφεκίζοντο... 'Ο (δήμιος) μέ διέταξε νά τόν ακολουθήσω στήν αύλή....Δέν θά σās σκοτώσω, θά σās σώσω, είπε, γιά νά λησμονήσω μιά τρομερή σκηνή...στήν όποία έλαβα μέρος. Παρακολούθησα τό χάλασμα του Δεσπότη σας. "Ημουν μ' εκείνους πού τόν τύφλωσαν, πού του 'βγάζαν τά μάτια καί αίμόφυρτο, τόν έσυραν από τά γένεια καί τά μαλλιά στά σοκάκια του Τουρκομαχαλά, τόν ξυλοκοπούσαν, τόν έβριζαν καί τόν πετσόκοβαν. Στά μαρτύρια πού τόν υπέβαλαν δέν άπήντα...Τό ματωμένο πρόσωπό του τό είχε έστραμμένο προς τόν Ούρανό καί ψιθύριζε...Από καιρού σέ καιρό ύψωνε τό δεξί του χέρι καί εύλογούσε τούς διώκτες του. Κάποιος άναγνωρίζει τή χειρονομία τής εύλογίας, μανιάζει, καί κόβει καί τά δυό χέρια του Δεσπότη. Έκείνος σωριάστηκε στή γή...Τόσο τόν λυπήθηκα πού μέ δύο σφαίρες στό κεφάλι τόν άποτελείωσα. Τώρα πού σās είπα τήν ιστορία μου, έλπίζω πώς θά ήσυχάσω. Γι' αυτό σās χάρισα τή ζωή.... Κανείς δέν ξέρει πού έρριξαν τό κομματιασμένο του κορμί».

Άκόμη καί ό ψυχρός Γιάννης Κορδάτος γράφει σχετικά: «Τό άπαισιώτερον έξ όλων έγκλημα υπήρξε ή κατακρεούργηση καί διαπόμπευση του έθνομάρτυρος Μητροπολίτου Χρυσοστόμου, από τόν τουρκικό όχλο».

Καί ή Έκκλησία άναγνωρίζοντας τήν πίστη, τή φιλοπατρία καί τή θυσία του, του ψάλλει:

Καί γάρ γενναίως άθλήσας υπέμεινεν
υπέρ πατρίδος καί πίστεως θάνατον,
Ίεράρχου τε υπόδειγμα έαυτόν άνέδειξεν,
τόν στέφανον λαβών τόν άμαράντινον.

Όσα άναφέρθηκαν είναι έλάχιστα από τά τραγικά γεγονότα πού συνέβησαν στή Μικρασία.

Ακολουθήσε ή προσφυγιά. **Γράφει ή Διδώ Σωτηρίου** στό έργο της «Οί νεκροί περιμένουν»: «Γιά πότε γινήκαμε πραγματικοί πρόσφυγες δέν τό καταλάβαμε. Μέσα σέ λίγα είκοσιτετράωρα όλος ό κόσμος άναποδογύρισε. Βαδίσαμε πιασμένοι άπ' τό χέρι, κοντά ό ένας στόν άλλο, χαμένοι, μουδιασμένοι, δισταχτικοί, σάν τυφλοί καί δέν ξέραμε πού θά μάς φέρει τό κάθε βήμα πού άποτολμούσαμε..» Ένάμισυ έκατομμύριο άνθρωποι ξεριζώθηκαν από τίς πατρογονικές τους έστίες κι ήρθαν ρακένδυτοι, άπορφανισμένοι, σκιές του έαυτου τους. Έγκαταστάθηκαν σέ διάφορα μέρη τής πατρίδας καί ξεκίνησαν από τό μηδέν. Πάλεψαν μέ τήν καρδιά τους, μέ νύχια καί μέ δόντια. Παντού πρόκοψαν, γιατί κουβαλούσαν τήν πίστη στό Θεό, πού είχαν κληρονομήσει από τούς προπάτορές τους, στή γή τής Ίωνίας καί στόν Πόντο, όπου άναδείχτηκαν όσιοι καί άγιοι, μεγάλοι Πατέρες τής Έκκλησίας.

Ἰδιαίτερα ἐδῶ στή Μητροπολιτική μας περιφέρεια, στή Νίκαια, στό Πέραμα, στό Κερατσίνι, στόν Κορυθαλλό, στό Αἰγάλεω, στό Χαϊδάρι, στήν Ἀγία Βαρβάρα, ἐγκαταστάθηκαν εὐσεβεῖς καί φιλοπρόοδοι ἀδελφοί, πού σμίξανε τά δάκρυά τους μέ τό χῶμα καί δημιούργησαν. Ξεκίνησαν σέ συνθήκες ἄθλιες, σέ μικρά σπιτάκια, ὅπου τό πεζοδρόμιο ἔγινε σαλόνι ἢ τραπεζαρία, καθίσματα τά καφάσια καί τά κονσερβοκούτια γλάστρες κι ἡ ζεστασιά στούς κρύους χειμῶνες ἦταν μονάχα ἀπό τίς ἀνάσες τῶν ἄλλων. Δίδαξαν στά παιδιά τους ἰδανικά καί γίνανε καλοί πολίτες καί πιστά μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Εἶμαι περήφανος γιά τό ποίμνιό μου, τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ ὁποίου ἔλκει τήν καταγωγή ἀπό τά ματωμένα χῶματα, τίς Ἀλησμόνητες Πατρίδες, τή γῆ τοῦ Πόντου, τῆς Καππαδοκίας καί τῆς Ἰωνίας.

Τιμώντας σήμερα τούς Μικρασιάτες μάρτυρες, ὑποκλινόμαστε στή θυσία τους, ἐκτιμοῦμε τούς ἀπογόνους τους, τά εὐλαβῆ τέκνα τῆς Μητροπόλεώς μας καί προσεύχομαι γιά τήν εὐημερία ὅλων σας, γιά τήν πρόοδο τῶν παιδιῶν σας καί γιά τήν εἰρήνη τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Μετά πολλῆς ἀγάπης καί εὐχῶν
† Ὁ Νικαίας Ἀλέξιος